

Anetta Kuna-Marszałek

Uniwersytet Łódzki

SYSTEM ZNAKOWANIA EKOLOGICZNEGO NA PRZYKŁADZIE „EKO-ZNAKU”

Streszczenie: Wzrost świadomości ekologicznej społeczeństw sprawia, że ekoznakowanie staje się jednym z ważniejszych czynników determinujących wybór konsumenta. W odpowiedzi na potrzeby nabywców przedsiębiorstwa starają się budować wizerunek firmy przyjaznej naturze, decydując się na oznaczanie produktów odpowiednimi certyfikatami, których pozyskanie może być procesem czasochłonnym i kosztownym. Celem artykułu jest przedstawienie systemu certyfikacji ekologicznej na przykładzie „Eko-znaku”. Rozważania rozpoczniemy od określenia pojęcia i typów ekooznaczania towarów, a następnie wskażemy na funkcje i cechy znakowania ekologicznego. Ostatnia część artykułu będzie dotyczyła polskiej certyfikacji „Eko-znakiem”.

Słowa kluczowe: polityka ochrony środowiska, znakowanie ekologiczne, ekooznaczanie, „Eko-znak”.

1. Wstęp

Wśród różnych instrumentów polityki ochrony środowiska prowadzonej przez wiele krajów na szczególną uwagę zasługują ekologiczne oznaczenia towarów, czyli systemy certyfikacji mające na celu promocję produktów i metod wytwarzania wywierających najmniej szkodliwy wpływ na otoczenie naturalne. W dobie prośrodowiskowego nastawienia społeczeństw ekoznakowanie staje się jednym z ważniejszych elementów kształtowania modelu konsumpcji. W odpowiedzi na potrzeby nabywców przedsiębiorstwa starają się budować wizerunek firmy przyjaznej naturze, np. przez ubieganie się o certyfikaty środowiskowe. Podlegają one ochronie prawnej i pełnią podobne funkcje jak dotychczas stosowane znaki towarowe, ale ich uzyskanie wymaga spełnienia dodatkowych wymagań. Dzięki ekoznakom konsument uzyskuje możliwość łatwiejszej identyfikacji produktu, a procesy rynkowe ukształtowane przez świadomego nabywcę mogą wpłynąć na proekologiczne zachowania podmiotów gospodarczych.

Celem artykułu jest przedstawienie systemu certyfikacji ekologicznej na przykładzie „Eko-znaku” przyznawanego w Polsce. Rozważania rozpoczniemy od określenia pojęcia i typów ekooznaczania towarów, a następnie wskażemy funkcje i cechy znakowania ekologicznego. Ostatnia część artykułu będzie dotyczyła polskiej certyfikacji „Eko-znakiem”.

2. Pojęcie znakowania ekologicznego

W polskiej literaturze istnieje wiele odpowiedników angielskiego pojęcia *ecolabeling*. Zamiennie używa się określeń oznakowanie ekologiczne, ekoznakowanie, etykietowanie ekologiczne, ekoetykietowanie, etykietowanie środowiskowe, znakowanie środowiskowe, certyfikacja ekologiczna. Dotyczą one tego samego zjawiska, czyli procesu przyznawania ekologicznego znaku konkretnym towarom lub usługom. Proces ten polega na analizie produktu pod względem uciążliwości dla środowiska i kończy się otrzymaniem certyfikatu uprawniającego do używania etykiety ekologicznej. Znakowanie ekologiczne oznacza, że dany wyrób oddziałuje w mniejszym stopniu negatywnie na zdrowie człowieka i środowisko naturalne niż alternatywne produkty o takim samym przeznaczeniu [Leśniak 2009, s. 105].

Według definicji Międzynarodowej Organizacji Normalizacyjnej (ISO – International Organization for Standardization) etykietowanie środowiskowe to stwierdzenie, które określa aspekty środowiskowe wyrobu lub usługi, mogące przybierać postać oświadczenia, symbolu lub znaku graficznego na wyrobie, naklejce lub opakowaniu, w piśmiennictwie dotyczącym wyrobu, w biuletynie technicznym, reklamie, telemarketingu, a także w mediach cyfrowych lub elektronicznych, takich jak Internet [Etykiety i deklaracje środowiskowe. Własne stwierdzenia..., s. 7]. Jego celem jest wspieranie podaży i popytu na takie produkty, które stanowią mniejsze obciążenie dla środowiska.

W celu ujednoczenia podejścia do znakowania ekologicznego produktów ISO wydała grupę norm dotyczących tych zagadnień. Należą do nich:

- PN-EN ISO 14020:2003. Etykiety i deklaracje środowiskowe. Zasady ogólne.
- PN-EN ISO 14021:2002. Etykiety i deklaracje środowiskowe. Własne stwierdzenia środowiskowe. Etykietowanie środowiskowe II typu.
- PN-EN ISO 14024:2002. Etykiety i deklaracje środowiskowe. Etykietowanie środowiskowe I typu. Zasady i procedury.
- PN-EN ISO 14025:2009. Etykiety i deklaracje środowiskowe. Deklaracje środowiskowe III typu. Zasady i procedury.
- PN-EN ISO 14040:2009. Zarządzanie środowiskowe. Ocena cyklu życia. Zasady i struktura.
- PN-EN ISO 14044:2009. Zarządzanie środowiskowe. Ocena cyklu życia. Wymagania i wytyczne.

3. Rodzaje ekooznaczeń

Według ISO można wyróżnić 3 typy ekooznaczeń wskazujących na określone walory środowiskowe produktów:

- typ I – znaki potwierdzające zgodność z kryteriami środowiskowymi, przyznawane przez niezależne jednostki po dokonaniu badań pod kątem spełniania wie-

lu szczegółowych kryteriów [Etykiety i deklaracje środowiskowe. Etykietowanie środowiskowe...];

- typ II – informacje dołączane do produktów przez przedsiębiorców (wytwórców, importerów, dystrybutorów, sprzedawców lub kogokolwiek innego chcącego odnieść korzyść z takiego stwierdzenia) na podstawie ich własnych standardów ekologicznych, które dotyczą wybranych cech wyrobów, np. możliwości biodegradacji czy recyklingu [Etykiety i deklaracje środowiskowe. Własne stwierdzenia ...];
- typ III – deklaracje środowiskowe zatwierdzone przez niezależne jednostki. Nie ocenia się w nich ekologiczności produktu, ale przedstawia informacje ilościowe (na przykład o emisji CO₂ czy NO_x), które mogą być wykorzystane przez konsumenta. Deklaracje środowiskowe mogą wpływać na doskonalenie konstrukcji towaru zarówno pod względem technicznym, jak i jego eksploatacji ekonomicznej oraz modyfikacji technologii wytwarzania [Etykiety i deklaracje środowiskowe. Deklaracje środowiskowe ...].

Znaki ekologiczne mogą mieć charakter pozytywny – są wówczas przyznawane wyrobom przyjaznym środowisku, lub negatywny – ostrzegają konsumenta o zagrożeniach dla środowiska związanych z użytkowaniem produktu, oraz neutralny – ich celem jest informowanie o problematyce ekologicznej [Adamczyk 2004, s. 174-175]. Niezależnie od tego, jakie ekooznaczenia odnajdujemy na wyrobach, wszystkie przyczyniają się do lepszego postrzegania produktu przez konsumenta oraz w odpowiedni sposób kształtują wizerunek firmy. Do tego jednak niezbędna jest wysoka świadomość ekologiczna konsumentów oraz umiejętność odczytywania oznaczeń, ich kojarzenia oraz interpretowania.

W praktyce najczęściej stosowanym oznaczeniem są ekoetykiety świadczące o specyfice wyrobu, które umieszcza się na produktach lub ich opakowaniach. Poza tym istnieją również znaki związane z konkretną branżą, znaki efektywności energetycznej czy symbole widoczne na opakowaniach i wskazujące na ich cechy, a nie produktu.

4. Funkcje znakowania ekologicznego

Oznaczenia ekologiczne mogą stanowić element strategii tworzenia wizerunku samego przedsiębiorstwa, a także produkowanych przez nie towarów lub świadczonych usług. Zazwyczaj spełniają następujące funkcje:

- informacyjną – wskazują na charakterystyczne cechy ekologiczne produktów;
- identyfikacyjną – umożliwiają rozpoznanie rodzaju produktu, jego pochodzenie, a także ułatwiają producentom odróżnić wyroby ekologiczne od innych substytutów;
- promocyjną – stanowią narzędzie marketingowe oraz budują wizerunek i reputację przedsiębiorstwa; umożliwiają postrzeganie jakości produktu poprzez markę, którą może stać się znak ekologiczny, producentom ułatwiają sprzedaż ozna-

czonych nimi wyrobów; pozwalają przekonać konsumentów, że przedsiębiorstwo kładzie nacisk na zapobieganie występowaniu negatywnych skutków procesu produkcji czy eksploatacji wyrobu, a nie na działania korygujące, zachowuje zgodność wszelkich procesów ze stosownymi przepisami, ciągle doskonalą się we wszystkich dziedzinach działalności firmy;

- gwarancyjną – zapewniają utrzymanie jakości produktów na określonym poziomie;
- stymulacyjną – zachęcają producentów do podejmowania przedsięwzięć ekologicznych, zwiększają zainteresowania przedsiębiorstw działaniami prośrodowiskowymi;
- edukacyjną – poszerzają wiedzę o ekologicznych cechach towarów; wskazują na alternatywne możliwości postępowania z produktem we wszystkich fazach jego cyklu życia.

Poza tym ekooznaczenia, które są znakami prawnie zastrzeżonymi i nie wolno się nimi posługiwać bez uzyskania do nich praw, mogą stanowić cenne aktywa biznesowe, zachęcające przedsiębiorstwa do inwestowania w utrzymanie lub polepszanie jakości swoich produktów. Mogą przyczyniać się one do sukcesu firm, które zdecydowały się na wprowadzanie prośrodowiskowych znaków na swoje produkty oraz być użyteczne w procesie pozyskiwania zewnętrznego finansowania. Rządy wielu krajów promują działania ekologiczne, przystąpienie do systemu ekooznaczenia daje przedsiębiorcy możliwość uzyskania dogodnych kredytów bankowych na inwestycje prośrodowiskowe bądź też ułatwia dostęp do funduszy ekologicznych. Systemowe podejście do problemu minimalizacji potencjalnych zagrożeń stawia takie podmioty gospodarcze w lepszej sytuacji niż konkurentów nierespektujących zasad ochrony środowiska przyrodniczego.

5. Zasady systemu certyfikacji ekologicznej

Jak już wspomniano celem certyfikacji ekologicznej jest potwierdzenie, że produkt nim oznaczony w mniejszym stopniu szkodzi środowisku niż inne podobne wyroby oferowane na rynku. Systemy prośrodowiskowego oznaczania towarów są całkowicie dobrowolne – uzyskanie odpowiedniego znaku nie jest konieczne do wprowadzenia produktu na rynek krajowy czy zagraniczny. Ekocertyfikaty nie świadczą również o możliwości ponownego wykorzystania czy przetworzenia (recyklingu) produktu, o takich właściwościach bowiem informują inne znaki, np. „Zielony Punkt”¹.

¹ „Zielony Punkt” to zastrzeżony znak towarowy, będący własnością Duales System Deutschland A.G. (DSD). W Polsce wyłącznym licencjobiorcą jest Rekopol Organizacja Odzysku S.A. Znak ten jest chroniony na podstawie przepisów ustawy Prawo własności przemysłowej i ustawy o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (DzU z 2003 r. nr 119, poz. 1117 z późn. zm.). Umieszczanie znaku towarowego „zielony punkt” nie jest w Polsce ani w żadnym innym kraju UE obligatoryjne i decyzja o jego używaniu należy do samego przedsiębiorcy (http://www.rekopol.pl/zielony_punkt/zielony_punkt [20.03.2010]).

Nie ma dokładnie sformułowanych międzynarodowych zaleceń, co do tego, jak powinny wyglądać szczegółowe sposoby certyfikacji czy metody atestacji produktów². Wynika to z odmienności kulturowej, zamożności społeczeństw, poziomu industrializacji, dostępności wysokich technologii i innych czynników, które sprawiają, że w każdym kraju odmiennie podchodzi się do systemu ekologicznego znakowania produktów. Zazwyczaj niezbędne stają się analizy uwarunkowań gospodarczych, a także otoczenia społecznego, politycznego i kulturowego, a w zależności od charakterystyki kraju preferowane są indywidualne parametry wchodzące w skład procesu wytwórczego i podlegające ocenie pod kątem ochrony środowiska (np. w regionie o dużej stopie bezrobocia korzystne jest oparcie produkcji na zasobach ludzkich). Lokalne czynniki, które w sposób całościowy opisują regionalne interakcje infrastruktura–człowiek–środowisko, powinny być uwzględnione podczas procesu certyfikacji.

Specyficzne wymagania odnoszące się do produktu lub sposobu produkcji mogą zostać opracowane przez różnego typu podmioty. Mogą to być zespoły administracji rządowej, stowarzyszeń przemysłowych, handlowych, naukowców czy organizacje konsumenckie. W przypadku certyfikacji ekologicznej kryteria te muszą być związane z ochroną środowiska, co oznacza, że przy ich opracowywaniu niezbędne jest korzystanie z wiedzy naukowej z tej dziedziny. Poza tym wymagania mogą dotyczyć ergonomii lub ochrony zdrowia.

Poszczególne systemy certyfikacji ekologicznej różnią się przede wszystkim specyficznymi kryteriami odnoszącymi się do wyrobów lub sposobu ich produkcji. Niektóre z nich oparte są na wymogach dotyczących całego procesu wytwarzania (*cradle to grave approach*), w innych systemach zaś dotyczą jedynie określonej cechy produktu (np. pochodzenia surowców niezbędnych do jego wytworzenia) lub sposobu zarządzania przedsiębiorstwem. Niektóre ekooznaczenia utworzono tylko dla jednego typu wyrobów (np. kosmetyków, produktów z drewna), inne dla wielu rodzajów.

Przedsiębiorca, który zamierza uzyskać ekocertyfikat jest zobowiązany dostosować swój produkt i sposób wytwarzania do szczegółowych wymagań, co może być procesem długotrwałym i kosztownym³. Przy jego realizacji istotna może się okazać pomoc wyspecjalizowanej firmy, dlatego wiele instytucji certyfikujących

² Międzynarodowa Izba Handlowa (International Chamber of Commerce) oraz Global Ecolabelling Network – instytucja skupiająca największe organizacje zajmujące się certyfikacją ekologiczną – opracowały jedynie wytyczne, które definiują podstawowe warunki atestacyjne stosowane przy ekoznakowaniu. Por. np. <http://www.iccwbo.org>; *Introduction to ecolabelling*, Global Ecolabelling Network Information Paper, http://www.globalecolabelling.net/pdf/pub_pdf01.pdf [20.03.2010].

³ Na przykład za uzyskanie znaku Ecolabel (oznaczenie stosowane w UE) należy uiścić opłatę wstępną w wysokości od 300 do 1300 EUR (zależnie od kraju członkowskiego UE), a podstawowa roczna opłata za używanie oznakowania wynosi 0,15% rocznej wielkości sprzedaży wyrobów (z wyłączeniem VAT) w obrębie Europejskiego Obszaru Gospodarczego. Por. <http://www.pcbc.gov.pl/> [20.03.2010].

ma swoje odpowiedniki świadczące tego typu usługi. Następnie producent występuje do odpowiedniej jednostki o wydanie ekooznaczenia. Firma certyfikująca musi być niezależna i akredytowana przez organizację odpowiedzialną za dany system certyfikacji. Stosowny dokument potwierdzający zgodność zostaje wystawiony po dokonaniu kontroli i badań, które mogą być przeprowadzone w wyspecjalizowanym laboratorium.

Potwierdzenie spełnienia wymagań ekologicznych łączy się z prawem do umieszczenia na produkcie odpowiedniego znaku, który ma określoną wartość marketingową i może pomóc firmie w pozyskaniu zaufania klientów. Pomaga ich przekonać, że przedsiębiorstwo:

- kładzie nacisk na zapobieganie występowaniu negatywnych skutków procesu produkcji czy eksploatacji wyrobu, a nie na działania korygujące,
- zachowuje zgodność wszelkich procesów ze stosownymi przepisami,
- ciągle doskonalą się we wszystkich dziedzinach działalności firmy.

W ten sposób ekoetykieta jest aktualnym wyznacznikiem doskonałości, a producenci muszą dbać, aby wyroby lokowały ich stale na rynku pośród liderów ekologicznych. Realizowana jest zatem zasada permanentnego doskonalenia, wzrost samokontroli i odpowiedzialności.

6. Oznaczenia ekologiczne w Polsce

Od lat 70., kiedy w Niemczech wprowadzono po raz pierwszy system ekooznakowania („Blue Angel”, 1978)⁴, na całym świecie funkcjonują różne krajowe programy certyfikacji środowiskowej. Polscy producenci mogą uzyskać większość z ekologicznych oznakowań rozpowszechnionych na świecie. Jednak ze względu na różnice w warunkach ich przyznawania posiadanie jednego z oznaczeń nie zapewnia automatycznie umieszczenia na produkcie innych. Z tego powodu każdy producent powinien wybrać te ekoetykiety, które preferują konsumenci lub kontrahenci. Nie zawsze oznaczenia o najszerszym zasięgu geograficznym są najlepiej rozpoznawalne na rynku lokalnym. Na przykład w Skandynawii konsumenci mają zaufanie przede wszystkim do oznaczeń miejscowych, a nie europejskich [Dębicka-Fobke, Jankowska 2004, s. 70].

Polskie doświadczenia ze stosowaniem próśrodowiskowych etykiet są na razie niewielkie, a większość ekologicznych znaków towarowych, które możemy spotkać w polskich sklepach, to oznaczenia z Niemiec i Skandynawii, czyli z krajów będących prekursorami ekologicznych rozwiązań rynkowych. Podstawą systemu oznaczeń ekologicznych w Polsce stało się podpisanie przez ministra środowiska oraz

⁴ Kolejne ekooznaczenia pojawiły się w Kanadzie (Environmental Choice Label Scheme, 1988), krajach skupionych w Radzie Nordyckiej („White Swan”, 1989), Austrii („Eco-Mark”, 1991), Holandii („Eco-Mark”, 1992). Na początku lat 90. rozbudowane systemy ekooznaczeń funkcjonowały także w Indiach, Japonii, Nowej Zelandii, Singapurze, Korei Południowej oraz Stanach Zjednoczonych.

dyrektora Polskiego Centrum Badań i Certyfikacji (PCBC)⁵ w dniu 13 lipca 1998 roku, zasad certyfikacji na zastrzeżony przez Polskie Centrum Badań i Certyfikacji „Eko-znak”. W Polsce na mocy ustawy o badaniach i certyfikacji [DzU z 28.06.1993, nr 55, poz. 250 z późn. zm.] oraz rozporządzenia ministra gospodarki w sprawie trybu certyfikacji wyrobów [DzU z 16.03.2000, nr 17, poz. 219], szczegółowe zasady i tryb przyznawania „Eko-znak” oraz jego wzór (został zarejestrowany w Urzędzie Patentowym w 2003 r.)⁶ określono w uzgodnieniu z ministrem środowiska.

Od 2005 r. w Polsce system przyznawania „Eko-znak” wyrobom i usługom jest oparty na tych samych kryteriach, które są zawarte w decyzjach Komisji Europejskiej ustanawiających kryteria ekologiczne w ramach programu przyznawania europejskiego oznakowania ekologicznego („Ecolabel”)⁷. Zgodnie z decyzją Komitetu ds. „Eko-znak” i „Ecolabel” przedsiębiorcy mogą otrzymać obydwa znaki jednocześnie na korzystnych warunkach finansowych.

„Eko-znakiem” można wyróżniać wyroby krajowe i zagraniczne niepowodujące negatywnych skutków dla środowiska oraz spełniające określone kryteria w zakresie ochrony zdrowia, środowiska i ekonomicznego wykorzystania zasobów naturalnych. „Eko-znak” jest oficjalnym polskim znakiem towarowym przyznawanym wyrobom, które spełniają normy środowiskowe zawarte w odpowiednich kryteriach [*Program przyznawania...* 2009, s. 2]. Przy PCBC działa Komitet ds. „Eko-znak”, którego zadaniem jest ich opracowywanie i parametryzowanie wymagań stawianych certyfikowanemu wyrobowi.

Zezwolenie na oznaczanie „Eko-znakiem” może otrzymać jedynie produkt, który spełnia wymagania użytkowe (bezpieczeństwa i funkcjonalne). W sytuacji, gdy odpowiedni dokument (np. deklaracja zgodności producenta) to potwierdza, przeprowadzany proces certyfikacji dotyczy spełnienia kryteriów próśrodkowiskowych w całym cyklu życia produktu. Licencja na „Eko-znak” przyznawana jest na czas określony (do 3 lat). W przypadku braku zmian w ekokryteriach istnieje możliwość późniejszego jej odnowienia, lub gdyby wystąpiły zmiany – konieczne byłoby ponowne testowanie produktu.

⁵ Początki działalności PCBC sięgają 1958 r., kiedy przy Polskim Komitecie Normalizacji, Miar i Jakości została powołana pierwsza w Polsce organizacja zajmująca się problematyką jakości – Biuro Znak Jakości (przekształcone w latach 70. w Centralne Biuro Jakości Wyrobów, a w 1994 r. w Polskie Centrum Badań i Certyfikacji). Od 1 stycznia 2003 roku PCBC S.A. jest jednoosobową spółką Skarbu Państwa i działa na podstawie przepisów ustawy z dnia 30 sierpnia 2002 r. (z późn. zm.) o systemie oceny zgodności (DzU z 2002 r. nr 166, poz. 1360). PCBC jest członkiem międzynarodowych organizacji działających w obszarze badań i certyfikacji, np. EOQ (Europejska Organizacja Jakości), IQNet (Międzynarodowa Sieć Jednostek Certyfikujących), IECEE (Międzynarodowy System Certyfikacji Wyrobów Elektrotechnicznych). Przedstawiciel PCBC reprezentuje Polskę w pracach EUEB (Komitetu Unii Europejskiej ds. Oznakowania Ekologicznego). Por. www.pcbc.gov.pl [17.03.2010].

⁶ Decyzja z 23.10.2003 r. na podstawie art. 147 i art. 150 ustawy Prawo własności przemysłowej z dnia 30 czerwca 2000 r.

⁷ „Ecolabel” (w postaci kwiatka) jest głównym oficjalnym europejskim wyróżnieniem przyznawanym wyrobom spełniającym wyższe normy środowiskowe. „Ecolabel” został ustanowiony w 1992 r.

„Eko-znak” jest wybierany najczęściej przez producentów nawozów, wyrobów włókienniczych, papierniczych i chemicznych. Do końca 2009 r. PCBC S.A. opracowało kryteria przyznawania „Eko-znaku” dwudziestu sześciu grupom wyrobów, m.in. farbom i lakierom do stosowania wewnątrz pomieszczeń, komputerom przenośnym, odbiornikom telewizyjnym, zabawkom czy usługom hotelarskim⁸. Wydano ponad 80 certyfikatów upoważniających do oznaczania produktów „Eko-znakiem”. W 2009 r. rozpoczęto certyfikację nowych grup wyrobów na podstawie kryteriów opartych między innymi na wymogach krajów nordyckich przyznających znak ekologiczny „Nordic Swan”⁹. Kryteria obejmują następujące grupy wyrobów: kosmetyki, zabawki, artykuły piśmiennicze, papier opakowaniowy, zadrukowane wyroby papiernicze.

7. Zakończenie

Systemy znakowania ekologicznego w wielu krajach stanowią istotny instrument zarządzania środowiskowego. Ekosymbole stały się znakiem towarowym, który nabiera szczególnego wymiaru. Wyróżnianie wyrobów za ich pomocą stanowi narzędzie marketingu, pozwalające na zdobywanie przewagi na konkurencyjnym rynku. Jej utrzymanie zaś zmusza przedsiębiorstwa do wdrażania proekologicznych strategii. Wspomniane działania przestały być już traktowane w kategoriach kosztów dla firmy, a stały się ważnym elementem jej marketingu.

W Polsce znakowanie ekologiczne produktów nie jest zjawiskiem powszechnym. Wynika to przede wszystkim z niewiedzy przedsiębiorców w tym zakresie, a także kosztów związanych z procesem certyfikacji i posiadaniem próśrodkowych oznaczeń. Mimo że „Eko-znak” przyznawany jest już ponad 10 lat, rozpoznaje go niewielka grupa konsumentów. Jest to efektem braku jego promocji oraz utrudnionego dostępu do informacji o produktach nim objętych. Wydaje się, że dopiero podjęcie wysiłków wpływających na zwiększenie świadomości ekologicznej Polaków stanowić będzie podstawowe uwarunkowanie uzyskania sukcesu promocyjnego „Eko-znaku”, czyli wzrostu liczby osób rozpoznających oznakowania ekologiczne oraz wykorzystujących je w procesie podejmowania decyzji konsumenckich.

Literatura

Adamczyk W., *Ekologia wyrobów*, PWN, Warszawa 2004.

Dębicka-Fobke G., Jankowska M., *Zagadnienia i wytyczne dotyczące ochrony środowiska w Unii Europejskiej*, Związek Rzemiosła Polskiego, 2004.

⁸ Szczegółową listę można znaleźć na <http://www.pcbc.gov.pl> [20.03.2010].

⁹ Wprowadzony w 1989 r. znak „Nordic Swan” jest oceniany jako jeden z najbardziej kompleksowych i obiektywnych sposobów ekoetykietowania na świecie. Spełnia on w dużym stopniu wszystkie modelowe funkcje ekoznaków, przyczyniając się do rozwoju czystych technologii, ochrony konsumenta i środowiska naturalnego, <http://www.svanen.nu> [9.02.2010].

- Etykiety i deklaracje środowiskowe. Etykietowanie środowiskowe I typu. Zasady i procedury, PN-EN ISO 14024:2002.
- Etykiety i deklaracje środowiskowe. Deklaracje środowiskowe III typu. Zasady i procedury, PN-EN ISO 14025:2009.
- Etykiety i deklaracje środowiskowe. Własne stwierdzenia środowiskowe (Etykietowanie środowiskowe II typu), PN-EN ISO 14021:2002.
- Etykiety i deklaracje środowiskowe – zasady ogólne, PN-EN ISO 14020:2003.
- Introduction to ecolabelling*, Global Ecolabelling Network Information Paper, July 2004.
- Leśniak J., *Koncepcja zrównoważonej konsumpcji*, [w:] D. Kielczewski, B. Dobrzańska (red.), *Ekologiczne problemy zrównoważonego rozwoju*, Wydawnictwo WSE w Białymstoku, Białystok 2009.
- Program przyznawania wspólnego znaku towarowo-gwarancyjnego – znak ekologiczny EKO*, PCBC S.A., wyd. 2, Warszawa 2010.
- Rozporządzenie Ministra Gospodarki w sprawie trybu certyfikacji wyrobów, DzU z 16 marca 2000 r. nr 17, poz. 219.
- Ustawa z dnia 3 kwietnia 1993 r. o badaniach i certyfikacji, DzU z 28 czerwca 1993 nr 55, poz. 250 z późn. zm.
- Zarządzanie środowiskowe. Ocena cyklu życia. Wymagania i wytyczne, PN-EN ISO 14044:2009.

Źródła internetowe

- <http://www.globalecolabelling.net>.
- <http://www.iccwbo.org>.
- <http://www.pcbc.gov.pl>.
- http://www.rekopol.pl/zielony_punkt/zielony_punkt.
- <http://www.svanen.nu>.

“ECO-MARK” AS AN EXAMPLE OF ECO-LABELLING SYSTEM

Summary: The growing public global concern for the environment protection makes the companies create new market strategies aiming in attracting their products. One of them is eco-labelling programs which require firms to follow environmental principles. Under effective eco-labelling systems, producers have an incentive to improve the goods by changing inputs or adopting different technologies to lower the environmental burden of the product. The aim of the paper is to show the role of eco-labelling as a strategy of enterprises. We start with a definition of eco-labelling, main types of eco-labels and features of ecological certification schemes. Next we present “Eco-mark” – the most known eco-label in Poland.